

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης
Μάιος 2014

Πρόγραμμα Επιμόρφωσης
για τη Διδασκαλία
της Νέας Ελληνικής Γλώσσας - Φάση Γ
(2013-2014)

Κεντρική Επιμόρφωση για Διευθυντές/ντριες
&
Εκπαιδευτικούς

Ειρήνη Χατζηλουκά-Μαυρή (ΕΔΕ)
&
Ομάδα Εργασίας για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας - ΔΕ

Πρόγραμμα Επιμόρφωσης
για τη Διδασκαλία
της Νέας Ελληνικής Γλώσσας - Φάση Γ
(2013-2014)

Κεντρική Επιμόρφωση για Διευθυντές/ντριες
&
Εκπαιδευτικούς

• • • • • • • • • •
Γλωσσική Εκπαίδευση - Εκπαίδευση στον Γραμματισμό:
Εστίαση σε ζητήματα διδασκαλίας και διδασκτικής
της γλώσσας

• Πλαίσιο Εργασίας ...

- Κείμενο Πολιτικής ΥΠΠ για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Δημόσιο Σχολείο (1^η Οκτωβρίου 2013)
http://www.moec.gov.cy/anakoinoseis/2013/pdf/2013_10_01_didaskalia_neas_ellinikis_glossas_sto_dimosio_scholeio.pdf
- Ενημερωτική Εγκύκλιος ΔΔΕ για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (21 Νοεμβρίου 2013) <http://egkyklioi.moec.gov.cy/Data/dde3962a.pdf>

Γλωσσική Εκπαίδευση - Εκπαίδευση στον Γραμματισμό:
Εστίαση σε ζητήματα διδασκαλίας και διδακτικής
της γλώσσας

Συζήτηση σε πολύ συγκεκριμένη βάση!

ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
(ΑΠΓ) - ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠ -
ΑΛΛΑΓΕΣ ΑΝ ΚΑΙ ΟΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

(βλ. σχετικό υποστηρικτικό/διδακτικό υλικό στην ιστοσελίδα της ΔΔΕ για τη γλώσσα)

<http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Glossa/index.html>

Ειδικά διαμορφωμένο - ρεαλιστικό μοντέλο επιμόρφωσης εκπαιδευτικών για τη γλώσσα τη σχ. χρ. 2014:

(«Διήμερο Εκπαιδευτικού» και «Επαρχιακά Συνέδρια Διευθυντών/ντριών σε όλες τις επαρχίες, Σεπτέμβριος και Νοέμβριος 2013, αντίστοιχα)

- **Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών - Φάση Α (Νοέμβριος 2013 - Δεκέμβριος 2013):**
 - Δίκτυα Σχολείων
 - Συζήτηση / Ανταλλαγή απόψεων με έμφαση στο επίπεδο διδασκαλίας
- **Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών - Φάση Β (Μάρτιος 2014 - Απρίλιος 2014):**
 - Δίκτυα ΕΔΕ
 - Παρακολούθηση διδασκαλίας σε όλες τις τάξεις / Συζήτηση - Αναστοχασμός
- **Κεντρική Επιμόρφωση Διευθυντών/ντριών και Εκπαιδευτικών - Φάση Γ (Μάιος 2014):**
 - Παρατήρηση οπτικογραφημένης διδασκαλίας
 - Ανάδυση/ανάδειξη θεωρητικού πλαισίου
 - Διάδραση - Αναστοχασμός

Κοινό σημείο αναφοράς όλων των επιμορφωτικών δράσεων της σχολικής χρονιάς 2013-2014:

Η συνδυαστική γλωσσική διδασκαλία, η οποία «καλύπτει»:

α) αναγνώριση και χρήση των βασικών γλωσσικών δομών (όπως είναι το αλφάβητο, η ορθογραφία, η γραμματική, οι κειμενικές συμβάσεις), β) επίγνωση των λειτουργιών των κειμενικών ειδών, με τις οποίες συναρτάται ο τρόπος δόμησής τους, γ) κατανόηση και δόμηση κειμένων (γραπτών, προφορικών, ψηφιακών, οπτικών), μέσα σε ποικίλα κοινωνικο-οικονομικά και πολιτιστικά συγκείμενα και δ) κριτική διερεύνηση και ανάλυση κειμένων.

Σχετικοί προβληματισμοί:

- «Συνδυαστικό γλωσσικό μοντέλο σημαίνει ‘διδάσκω όπως θέλω’;»
- «‘Αξιοποιώ το σχολικό γλωσσικό εγχειρίδιο’ σημαίνει ‘Επιστρέφω στα παλιά’;»
- «Πώς μπορώ να γνωρίζω ότι εφαρμόζω αποτελεσματικά τη συνδυαστική διδασκαλία;» [...]

**ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ,
με βάση το πλαίσιο εργασίας της Ομάδας
για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, τη σχ. χρ. 2013-2014**

Βασική επιδίωξη όλων των επιμορφωτικών δράσεων της σχολικής χρονιάς 2013-2014:

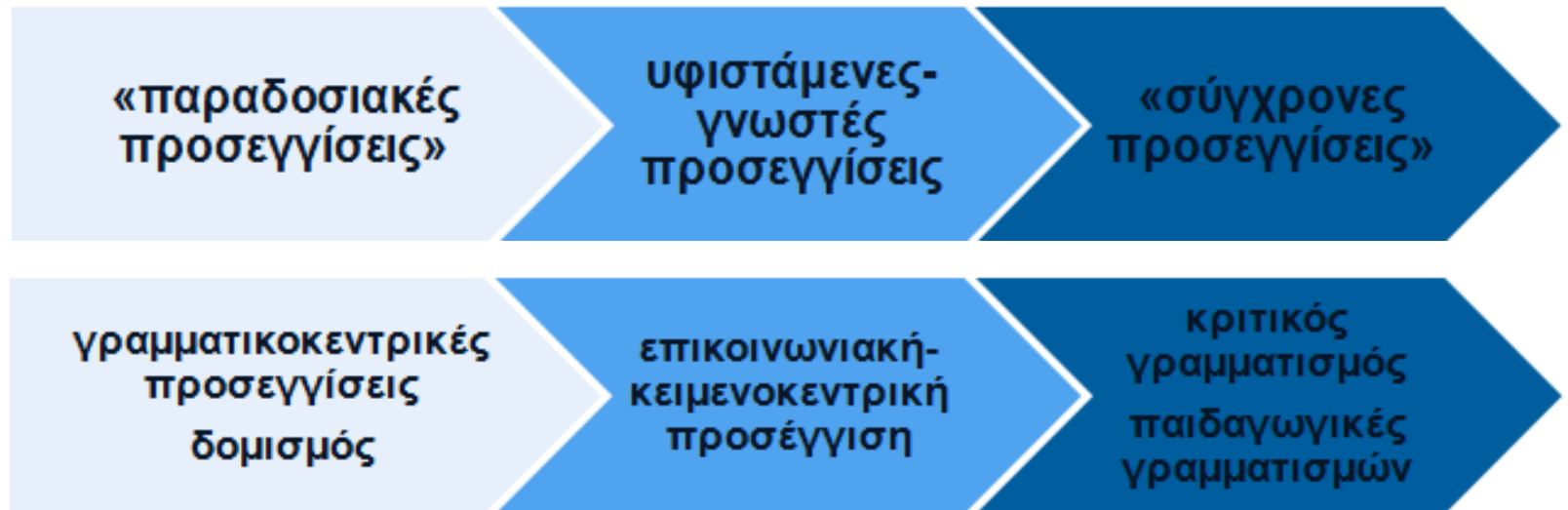
Να καταστεί περισσότερο φιλικό / διαχειρίσιμο το υπάρχον ΑΠΓ ή αλλιώς ο εμπλουτισμός της γλωσσικής διδασκαλίας και η διευκόλυνση της γλωσσικής μάθησης:

- χωρίς θεωρητικές υπερβολές
- με βάση τις αρχές της ισορροπίας και της σύνθεσης
- λαμβάνοντας υπόψη το πώς οι εκπαιδευτικοί μετασχηματίζουν στις σχολικές τάξεις γλωσσοδιδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές, ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση μάθησης
- δίνοντας ένα ευρύ φάσμα διδακτικών επιλογών
- αποφεύγοντας τα «έτοιμα διδακτικά σχήματα»
- με σεβασμό στο «συνεχές» της αναδιαμόρφωσης του γλωσσικού μαθήματος στην Κύπρο.

**ΚΑΘΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΙΟ ΠΑΝΩ ΣΗΜΕΙΑ ΕΠΙΔΙΩΚΕΙ, μεταξύ άλλων,
ΝΑ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΘΕΙ ΘΕΤΙΚΑ ΣΕ ΔΕΔΗΛΩΜΕΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ**

Πολύ σημαντική η (απλή) λογική της γλωσσοδιδακτικής δια-σύνδεσης:

Κρίσιμα ερωτήματα για προβληματισμό όλων:

- Σε ποιο βαθμό γνωρίζουμε τις προσεγγίσεις αυτές;
- Σε ποιο βαθμό γνωρίζουμε τις δυνατότητες και τα όρια των προσεγγίσεων αυτών; (ανάγκη για αποενοχοποίηση «παραδοσιακών προσεγγίσεων»);...

Δομή και περιεχόμενο επιμορφωτικής δράσης:

07:45 - 09:45: Ομάδα Διευθυντών/ντριών (γιατί;)

11:00 - 13:00: Ομάδα Εκπαιδευτικών (γιατί;)

- Παρατήρηση οπτικογραφημένης διδασκαλίας (βλ. σχετικό έντυπο με πληροφορίες για τον σχεδιασμό και την οργάνωσή της):

- Γλωσσοδιδασκτικός προσανατολισμός της παρατήρησης αυτής
- Συγκεκριμένη γλωσσοδιδασκτική θεωρία - Σύνοψη

Αναγκαίες επισημάνσεις - Περιορισμοί ως προς την παρατήρηση οπτικογραφημένης διδασκαλίας:

(ιδιαίτερες ευχαριστίες στον Δρα Χ. Χαραλάμπους-ΕΠΑ/ΠΚ
για την επιστημονική καθοδήγηση)

- Προσανατολισμός παρατήρησης / συζήτησης στη διδασκαλία («όχι στη δασκάλα!»)
- Παρατήρηση για σκοπούς περιγραφής της διδασκαλίας («όχι για αξιολόγησή της!»)
- Γλωσσοδιδακτική εστίαση παρατήρησης (η γενική παιδαγωγική είναι, βέβαια, ορατή, όχι όμως «φακός εστίασης», στην περίπτωση αυτή)
- Στοχευμένος αναστοχασμός με βάση:
 - «ΤΟ ΤΙ ΕΓΙΝΕ;»
 - «ΤΙ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ;»
 - «ΤΙ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΝΑ ΓΙΝΕΙ;»
- Συνομημευμένο (μονταρισμένο, άρα επιλεγμένο οπτικογραφημένο υλικό), με στόχο την υλοποίηση, στο μέτρο του δυνατού, των επιδιώξεων της επιμόρφωσης!

Ορισμένες παραδοχές:

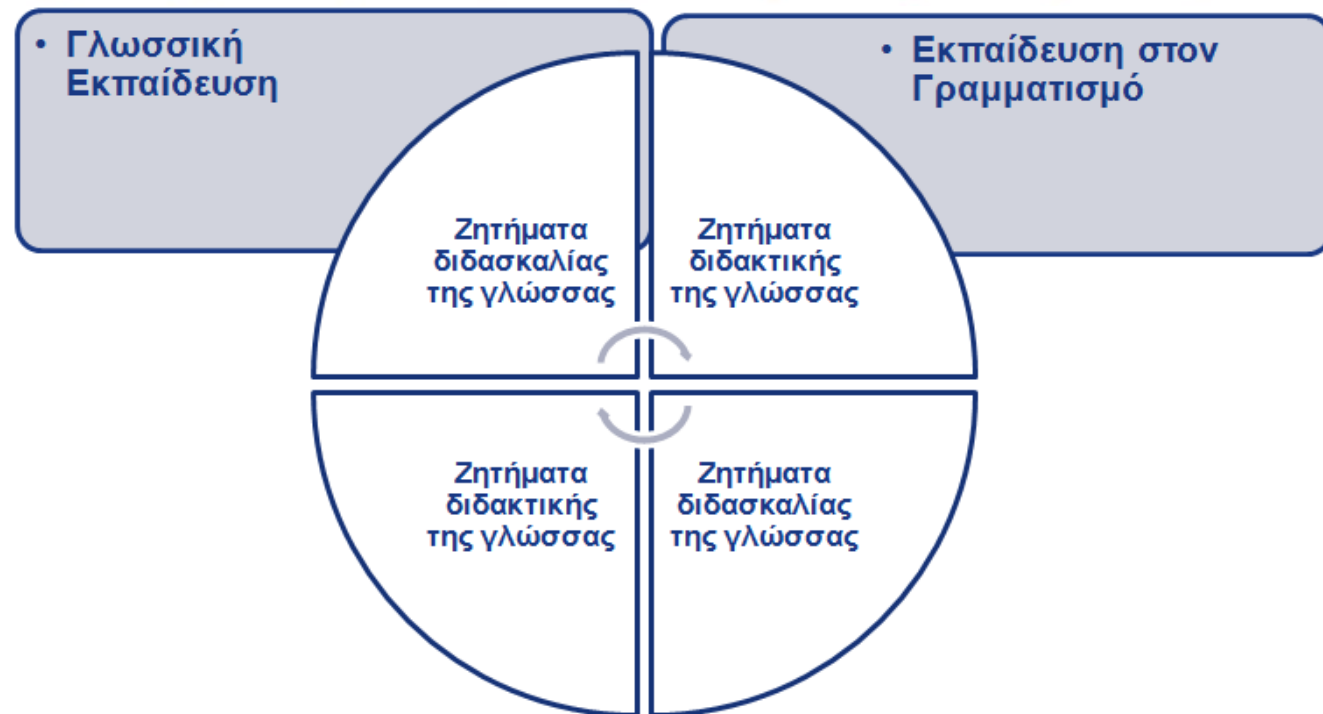
- Παρατήρηση οπτικογραφημένης διδασκαλίας σε πρώτη τάξη δημοτικού (μήνας Μάιος - τέλος της σχ. χρ.)
- Η διδασκαλία αυτή:
 - είναι συνήθης (στηρίζεται στις ήδη υπάρχουσες νόρμες και τις προϋπάρχουσες γνώσεις των παιδιών της συγκεκριμένης τάξης)
 - βασίζεται στην αξιοποίηση σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου και συμπληρωματικού υλικού
 - αποτελεί μία εννοιολόγηση του συνδυαστικού γλωσσικού μοντέλου (έχει γλωσσικούς, κειμενικούς, κοινωνιοκεντρικούς στόχους)
- Παρατήρηση διδασκαλίας με προτεινόμενη κύρια εστίαση σε στοιχεία κειμενοκεντρικής προσέγγισης (στο κείμενο, στο κειμενικό είδος, στη λειτουργική γραμματική ...).

Παρατήρηση οπτικογραφημένης διδασκαλίας α

Περιγραφή οπτικογραφημένης διδασκαλίας α

Οδηγία-κλειδί: Ποια στοιχεία δηλώνουν το πλαίσιο της παρατηρούμενης γλωσσικής διδασκαλίας;

Παρατήρηση οπτικογραφημένης διδασκαλίας β

Περιγραφή οπτικογραφημένης διδασκαλίας β

Οδηγία-κλειδί: Ποια στοιχεία δίνουν το γλωσσοδιδακτικό στίγμα της παρατηρούμενης διδασκαλίας;

• Γλωσσική Εκπαίδευση

• Εκπαίδευση στον Γραμματισμό

Ζητήματα διδασκαλίας της γλώσσας

Ζητήματα διδακτικής της γλώσσας

Ζητήματα διδακτικής της γλώσσας

Ζητήματα διδασκαλίας της γλώσσας

Σύνοψη γλωσσοδιδακτικής θεωρίας/1:

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ;

- Τα κείμενα μεταφέρουν νοήματα τα οποία δομούνται με συγκεκριμένες γλωσσικές επιλογές, μέσα σε συγκεκριμένο πλαίσιο (περίσταση επικοινωνίας ή και ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό περιβάλλον).
- Τα κείμενα (τα νοήματα και η γλώσσα των κειμένων) μπορεί να παρουσιάζουν όμοιες ή διαφορετικές οπτικές για το ίδιο θέμα.
- Κατάλληλα για τα παιδιά κείμενα, οι βασικές δομές τους (και οι ποικίλες τους οπτικές για ένα θέμα) είναι δυνατόν να διερευνώνται κριτικά και να αναλύονται στην τάξη.
- Τα παιδιά διδάσκονται στρατηγικές και αναπτύσσουν δεξιότητες για να διαμορφώνουν κριτική στάση έναντι των κειμένων.

Σύνοψη γλωσσοδιδακτικής θεωρίας/2:

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ;

- Τα κειμενικά είδη είναι διαδικασίες με κοινωνικό χαρακτήρα και, ταυτόχρονα, πλαισιωμένο προϊόν (π.χ., αφηγούμαι-αφήγηση / παραμύθι. Πραγματώνονται, συνήθως, μέσω της γλώσσας ή και μέσω της εικόνας ή και μέσω του ήχου κ.ο.κ.
- Κάθε κειμενικό είδος (π.χ., ένα παραμύθι, ένα άρθρο) διερευνάται κριτικά (αναλύεται, κατανοείται, αξιολογείται), σύμφωνα με συγκεκριμένο όπου αναπτύχθηκε.
- Οι συμβάσεις των κειμενικών ειδών ενέχουν δυναμική. Υπάρχουν ορισμένες σταθερές κειμενικές συμβάσεις, που, όμως, δεν ισχύουν πάντα, λόγω του κοινωνικού χαρακτήρα τους (π.χ., πώς ανατρέπονται οι κειμενικές συμβάσεις του παραμυθιού;)

Σύνοψη γλωσσοδιδακτικής θεωρίας/3:

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ (διδασκαλία δομών / ορθογραφίας);

- Δομή και χρήση της γλώσσας διδάσκονται παράλληλα.
- Η ορθογραφία και η γραμματική διδάσκονται λειτουργικά/εντός κειμένου.
- Η γλώσσα των κειμένων αποτελεί αντικείμενο διδασκαλίας (π.χ., πώς δομείται η μακροδομή ενός κειμένου, όπως η αφήγηση).
- Η μικροδομή ενός κειμένου, π.χ., αφήγηση/ρήματα δράσης, είναι σημαντικό στοιχείο. Αποτελεί, όπως και η μακροδομή, αντικείμενο διδασκαλίας, σε όλα τα επίπεδα: μορφολογικό, γραμματικοσυντακτικό, λεξιλογικό κ.ο.κ.

Σύνοψη γλωσσοδιδακτικής θεωρίας/4:

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ;

- Αποδίδεται σημασία στη λειτουργική χρήση της γλώσσας.
- Απαιτούνται στρατηγικές που διδάσκονται στα παιδιά, καθώς και δεξιότητες τις οποίες αναπτύσσουν τα παιδιά.
- Η παραγωγή γραπτών κειμένων «στο τέλος του μαθήματος» έχει ανατραπεί από την άποψη ότι μπορεί να επισυμβεί καθόλη την ανάπτυξη της διδασκαλίας.
- Η έννοια της παραγωγής γραπτών κειμένων έχει σήμερα επαναπροσδιοριστεί και διευρυνθεί.

Αντί άλλης κατακλείδας...

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ:
(«Νέες») Κειμενοκεντρικές διαστάσεις της γλωσσικής διδασκαλίας, ως προς άλλες γλωσσοδιδακτικές προσεγγίσεις;;;

γραμματικοκεντρικές
προσεγγίσεις
δομισμός

επικοινωνιακή-
κειμενοκεντρική
προσέγγιση

κριτικός
γραμματισμός
παιδαγωγικές
γραμματισμών

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας!

(συμπλήρωση «εντύπου ανατροφοδότησης»)

